

MAHALLA VA GENDER MADANIYATI

Abdusamatov Ozodbek Olimjon o‘g‘li

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti

*Milliy g‘oya ma‘naviyat asoslari va huquq ta‘limi
yo‘nalishi talabasi*

abdusamatovozodbek0541@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada mahalla institutining gender madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishdagi o‘rni hamda ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, Yangi O‘zbekiston sharoitida xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlarni ta‘minlash, oilada va jamiyatda gender madaniyatini yuksaltirish, xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishda mahalla institutining vazifalari yoritilgan. Shuningdek, mahallalarda gender tengligini ta‘minlashga qaratilgan islohotlar, ularning ijtimoiy hayotdagi ahamiyati hamda istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: mahalla, gender, gender madaniyati, gender tengligi, xotin-qizlar, oila, fuqarolik jamiyati, ijtimoiy faollik, Yangi O‘zbekiston, mahalla instituti.

Abstract: This article analyzes the role and significance of the mahalla institution in the formation and development of gender culture. In particular, it highlights the functions of the mahalla institution in ensuring equal rights and opportunities for women and men, promoting gender culture within the family and society, and increasing the socio-political activity of women in the context of New Uzbekistan. The article also provides a scientific assessment of the reforms aimed at ensuring gender equality in mahallas, their importance in social life, and the prospective directions for their further development.

Keywords: mahalla, gender, gender culture, gender equality, women, family, civil society, social activity, New Uzbekistan, mahalla institution.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение института махалли в формировании и развитии гендерной культуры. В частности, раскрываются функции института махалли в обеспечении равных прав и возможностей для женщин и мужчин, повышении уровня гендерной культуры в семье и обществе, а также в расширении социально-политической активности женщин в условиях Нового Узбекистана. Кроме того, с научной точки зрения обоснованы реформы, направленные на обеспечение гендерного равенства в махаллях, их значение в общественной жизни и перспективные направления дальнейшего развития.

Ключевые слова: махалля, гендер, гендерная культура, гендерное равенство, женщины, семья, гражданское общество, социальная активность, Новый Узбекистан, институт махалли.

Kirish

Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida inson qadrini ulug‘lash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta’minlash, jamiyatda ijtimoiy adolatni qaror toptirish hamda gender tengligini rivojlantirish ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan. So‘nggi yillarda mamlakatimizda xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlarni yaratish, ayollarning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotdagi ishtirokini kengaytirish, oilalarda sog‘lom ma’naviy-axloqiy muhitni shakllantirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlarning muvaffaqiyati esa nafaqat davlat organlari, balki fuqarolik jamiyatining muhim institutlari, xususan mahalla tizimining samarali faoliyatiga ham bevosita bog‘liqdir. Gender madaniyati jamiyatda ayol va erkakning teng huquqli shaxs sifatida e’tirof etilishi, ularning huquq va manfaatlariga hurmat bilan yondashilishi, o‘zaro mas’uliyat, adolat va hamkorlik tamoyillariga asoslangan ijtimoiy munosabatlar tizimini anglatadi. Gender madaniyatining rivojlanganligi jamiyatning demokratik taraqqiyoti, inson huquqlarining ta’minlanishi hamda barqaror rivojlanish ko‘rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Shu bois gender madaniyatini shakllantirish masalasi bugungi kunda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilib, bu borada huquqiy, tashkiliy va ma’naviy asoslar izchil takomillashtirilmoqda.

Bugungi globallashtiruv sharoitida jamiyatda yuz berayotgan ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy o‘zgarishlar oilaviy munosabatlar, yoshlar tarbiyasi hamda gender masalalariga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Zamonaviy jamiyatda ayollarning ta’lim olishi, mehnat faoliyatida faol ishtirok etishi, tadbirkorlik bilan shug‘ullanishi, davlat va jamiyat boshqaruvida munosib o‘rin egallashi gender tengligining muhim ko‘rinishlaridan biridir. Shu bilan birga, erkaklarning ham oilaviy tarbiya, farzand kamoloti va uy-ro‘zg‘or masalalaridagi mas’uliyatini oshirish gender madaniyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Mazkur tamoyillarni jamiyat ongiga singdirishda mahalla institutining o‘rni beqiyosdir. Mahalla azaldan o‘zbek xalqining milliy qadriyatlari, urf-odatlar va an’analarini asrab-avaylab kelayotgan, aholini birlashtiruvchi, hamjihatlik va o‘zaro yordam tamoyillarini qaror toptiruvchi noyob ijtimoiy institut hisoblanadi. Tarixan mahalla fuqarolarning kundalik hayotidagi muammolarni hal qilish, oilalarni qo‘llab-quvvatlash, yoshlarni tarbiyalash va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda muhim vazifalarni bajarib kelgan. Mustaqillik yillarida, ayniqsa Yangi O‘zbekiston davrida mahalla institutining huquqiy maqomi va vakolatlari yanada kengaytirildi. Natijada mahalla fuqarolar yig‘inlari aholi manfaatlarini himoya

qiluvchi, davlat va jamiyat o‘rtasidagi samarali ko‘prik vazifasini bajaruvchi muhim institutga aylandi. Mahalla faoliyatining zamonaviy yo‘nalishlaridan biri gender tengligini ta‘minlash va gender madaniyatini yuksaltirishdan iboratdir. Mahalla orqali oilalarda sog‘lom ma‘naviy muhitni shakllantirish, xotin-qizlarning huquqiy savodxonligini oshirish, ularning bandligini ta‘minlash, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollarga amaliy yordam ko‘rsatish, oilaviy nizolarni bartaraf etish hamda tazyiq va zo‘ravonlikning oldini olish bo‘yicha tizimli ishlar olib borilmoqda. Bunday faoliyat jamiyatda gender tengligi tamoyillarining amaliy hayotga tatbiq etilishida muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shuningdek, mahalla institutining yoshlar bilan ishlashdagi tajribasi gender madaniyatini shakllantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki gender tengligi avvalo yosh avlodning dunyoqarashi, huquqiy ongi va ma‘naviy qadriyatlari orqali qaror topadi. Mahallalarda tashkil etilayotgan ma‘naviy-ma‘rifiy tadbirlar, davra suhbatlari, seminar va treninglar, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlashga qaratilgan loyihalar yoshlar ongida teng huquqlilik, o‘zaro hurmat va mas‘uliyat hissini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, yosh qizlarning ta‘lim olishi, kasb egallashi va jamiyat hayotida faol ishtirok etishini qo‘llab-quvvatlash gender madaniyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Mahalla tizimida xotin-qizlar faollari, yoshlar yetakchilari, profilaktika inspektorlari hamda boshqa mutasaddi tashkilotlarning hamkorlikdagi faoliyati gender masalalarini kompleks hal etishga xizmat qilmoqda. Ular tomonidan aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari aniqlanib, manzilli yordam ko‘rsatish, oilalarda sog‘lom psixologik muhit yaratish, ayollarning huquq va manfaatlarini himoya qilish hamda ularning bandligini ta‘minlash borasida samarali mexanizmlar joriy etilgan. Bu esa mahallaning nafaqat ijtimoiy boshqaruv instituti, balki gender madaniyatini rivojlantirishning muhim amaliy platformasi ekanligini namoyon etadi.

Bundan tashqari, mahallalarda amalga oshirilayotgan huquqiy targ‘ibot ishlari fuqarolarning gender tengligi haqidagi bilimlarini oshirishga xizmat qilmoqda. Gender masalalariga oid qonunchilik hujjatlarini tushuntirish, oilada zo‘ravonlikka yo‘l qo‘ymaslik, ayollar va erkaklarning teng huquqlari hamda imkoniyatlarini keng targ‘ib etish orqali jamiyatda huquqiy madaniyat yuksalmoqda. Bu esa fuqarolarning qonunlarga hurmatini mustahkamlash, ijtimoiy adolat va tenglik tamoyillarini hayotga tatbiq etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda mahalla tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish, aholi bilan ochiq muloqot qilish, ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish ham gender masalalarini samarali hal etishga yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Zamonaviy boshqaruv usullarining qo‘llanilishi xotin-qizlarning murojaatlarini tezkor ko‘rib chiqish, ularning muammolarini aniqlash va amaliy yordam ko‘rsatish samaradorligini oshirmoqda. Natijada gender tengligi tamoyillari jamiyat hayotining barcha jabhalarida bosqichma-bosqich qaror topib bormoqda.

Xulosa qilib aytganda, mahalla instituti gender madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda davlat hamda jamiyatning eng muhim ijtimoiy tayanchlaridan biri hisoblanadi. U fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish, oilalarda sog‘lom ma‘naviy muhitni qaror toptirish, xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, yoshlarni tenglik va adolat ruhida tarbiyalash hamda jamiyatda barqaror ijtimoiy muhitni ta‘minlashga xizmat qilmoqda. Shu bois mahalla institutining gender madaniyatini rivojlantirishdagi imkoniyatlarini yanada kengaytirish, uning davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorligini mustahkamlash Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Gender madaniyati zamonaviy demokratik jamiyatning muhim tarkibiy qismi bo‘lib, ayollar va erkaklarning teng huquq hamda imkoniyatlarga egaligi, ularning jamiyat hayotining barcha sohalarida erkin va faol ishtirok etishini ta‘minlaydigan ijtimoiy qadriyatlar, huquqiy me‘yorlar va ma‘naviy tamoyillar tizimini ifodalaydi. Gender madaniyati inson huquqlariga hurmat, ijtimoiy adolat, o‘zaro tenglik va mas‘uliyat tamoyillariga asoslanadi. Jamiyatda gender madaniyatining rivojlanishi fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish, oilaviy munosabatlarni mustahkamlash hamda barqaror ijtimoiy taraqqiyotni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi.

Bugungi kunda Yangi O‘zbekistonda inson manfaatlarini ta‘minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda gender tengligini qaror toptirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e‘tirof etilgan. Gender tengligini ta‘minlash nafaqat ayollarning huquqlarini himoya qilish, balki erkak va ayollarning jamiyat oldidagi teng mas‘uliyati hamda imkoniyatlarini yaratishni ham nazarda tutadi. Shu jihatdan gender madaniyatini rivojlantirish davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari, ta‘lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari hamda mahalla tizimining o‘zaro hamkorligini talab etadi. Mahalla instituti fuqarolik jamiyatining eng muhim bo‘g‘inlaridan biri bo‘lib, u aholi manfaatlarini himoya qilish, ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash va fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kuchaytirishda muhim o‘rin tutadi. O‘zbekiston tarixida mahalla nafaqat hududiy boshqaruv shakli, balki milliy qadriyatlar, urf-odatlar va ma‘naviy merosni asrab-avaylovchi ijtimoiy institut sifatida shakllangan. Bugungi kunda esa mahalla faoliyatining asosiy yo‘nalishlaridan biri gender madaniyatini rivojlantirish, oilalarni qo‘llab-quvvatlash va aholining huquqiy madaniyatini oshirishdan iborat. Mahallalarda faoliyat yuritayotgan xotin-qizlar faollari, mahalla raislari, yoshlar yetakchilari, profilaktika inspektorlari, ijtimoiy xodimlar hamda boshqa mutaxassislarning hamkorligi gender tengligini ta‘minlashda muhim natijalar bermoqda. Ular tomonidan aholining muammolari o‘rganilib, ayniqsa ehtiyojmand oilalar, yolg‘iz ayollar, nogironligi bo‘lgan shaxslar, ishsiz xotin-qizlar hamda yosh oilalarga amaliy yordam ko‘rsatilmoqda. Bu esa mahallaning

ijtimoiy himoya tizimidagi rolini yanada mustahkamlaydi. Mahallalarda xotin-qizlarning huquqiy savodxonligini oshirish bo'yicha muntazam seminarlar, davra suhbatlari, uchrashuvlar va huquqiy targ'ibot tadbirlari tashkil etilmoqda. Ushbu tadbirlarda fuqarolarga gender tengligi, oilaviy munosabatlar, mehnat huquqlari, tadbirkorlik faoliyati, meros huquqi hamda oiladagi zo'ravonlikning oldini olishga oid qonunchilik normalari tushuntirilmoqda. Natijada ayollarning o'z huquqlarini bilish darajasi ortib, ular jamiyat hayotida faolroq ishtirok eta boshlamoqda. Mahalla institutining yana bir muhim vazifasi oilalarda sog'lom ma'naviy-psixologik muhitni shakllantirishdan iborat. Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lib, unda shakllangan qadriyatlar keyinchalik jamiyat hayotiga ham ta'sir ko'rsatadi. Agar oilada o'zaro hurmat, tenglik va hamkorlik tamoyillari qaror topsa, farzandlar ham ana shu ruhda voyaga yetadi. Shu sababli mahallalarda yosh oilalar bilan ishlash, nikoh mustahkamligini ta'minlash, oilaviy nizolarni bartaraf etish, ajrimlarning oldini olish hamda farzand tarbiyasi masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Oilalarda gender madaniyatini shakllantirishda ota-onalarning mas'uliyati ham muhim hisoblanadi. Mahalla mutasaddilari tomonidan ota-onalar uchun tashkil etilayotgan ma'rifiy uchrashuvlarda qiz va o'g'il bolalarni teng imkoniyatlar asosida tarbiyalash, ularning ta'lim olishi va kasb tanlashiga erkin sharoit yaratish, oiladagi vazifalarni adolatli taqsimlash bo'yicha tavsiyalar berilmoqda. Bu esa gender stereotiplarini kamaytirish hamda sog'lom oilaviy munosabatlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda gender tengligini ta'minlash bo'yicha muhim huquqiy asoslar yaratildi. Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlarni kafolatlash, tazyiq va zo'ravonlikning oldini olish, ayollarni ijtimoiy himoya qilish, ularning siyosiy va iqtisodiy faolligini oshirishga qaratilgan qonunlar hamda normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Ushbu huquqiy islohotlarning amaliy ijrosi bevosita mahalla tizimi orqali ta'minlanmoqda. Mahallalarda tazyiq va zo'ravonlikka uchragan ayollarni aniqlash, ularga psixologik, huquqiy va moddiy yordam ko'rsatish bo'yicha manzilli ishlar amalga oshirilmoqda. Zo'ravonlikning oldini olish maqsadida profilaktik suhbatlar, psixologik treninglar va huquqiy maslahatlar tashkil etilib, mutasaddi tashkilotlar bilan hamkorlikda muammolar bartaraf etilmoqda. Bunday yondashuv nafaqat jabrlanuvchilarni himoya qiladi, balki jamiyatda zo'ravonlikka nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Gender madaniyatini rivojlantirishda ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish muhim omillardan biri hisoblanadi. Mahallalarda kasb-hunarga o'qitish kurslari, tadbirkorlik bo'yicha o'quv mashg'ulotlari, imtiyozli kreditlar va subsidiyalar haqida tushuntirish ishlari olib borilmoqda. Natijada ko'plab xotin-qizlar kichik biznes, hunarmandchilik, xizmat ko'rsatish va oilaviy tadbirkorlik bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa oilalar daromadining ortishiga, kambag'allikning qisqarishiga hamda ayollarning jamiyatdagi

iqtisodiy mavqeining mustahkamlanishiga xizmat qilmoqda. Mahallalarda yoshlar bilan ishlash gender madaniyatini rivojlantirishning eng muhim yo‘nalishlaridan biridir. Yosh avlod ongida tenglik, bag‘rikenglik, inson huquqlariga hurmat va o‘zaro mas’uliyat kabi fazilatlarni shakllantirish kelajakda sog‘lom fuqarolik jamiyatini barpo etishga xizmat qiladi. Shu maqsadda maktablar, oliy ta’lim muassasalari va mahallalar hamkorligida turli ma’naviy-ma’rifiy loyihalar, uchrashuvlar, tanlovlar hamda treninglar tashkil etilmoqda.

Ta’lim muassasalari bilan mahalla hamkorligi gender stereotiplarini bartaraf etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlarni kasb tanlashda jinsiga qarab cheklamaslik, ilm-fan, texnologiya, tadbirkorlik va boshqaruv sohalarida qizlarning faolligini qo‘llab-quvvatlash, o‘g‘il bolalarda esa oilaviy mas’uliyat va farzand tarbiyasiga daxldorlik hissini rivojlantirish gender madaniyatining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Mahallalarda nodavlat notijorat tashkilotlari, jamoat fondlari va fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar ham gender madaniyatini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ushbu loyihalar doirasida ayollarni kasbga tayyorlash, huquqiy maslahatlar berish, psixologik yordam ko‘rsatish, ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalarni qo‘llab-quvvatlash va yoshlar bandligini ta’minlash bo‘yicha ko‘plab tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Raqamli texnologiyalarni mahalla faoliyatiga keng joriy etish ham gender tengligini ta’minlashning zamonaviy vositalaridan biriga aylandi. Elektron murojaatlar tizimi, onlayn maslahat xizmatlari, ijtimoiy reyestrlar va raqamli monitoring tizimlari orqali fuqarolarning murojaatlarini tezkor ko‘rib chiqish, muammolarni tahlil qilish va manzilli yordam ko‘rsatish imkoniyatlari kengaydi. Bu esa ayniqsa chekka hududlarda yashovchi ayollar uchun davlat xizmatlaridan foydalanishni yanada qulaylashtirmoqda. Shu bilan birga, gender madaniyatini yanada rivojlantirish yo‘lida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda eskicha qarashlar va gender stereotiplari saqlanib qolayotgani, ayollarning iqtisodiy faolligi yetarli darajada emasligi, huquqiy bilimlarning barcha qatlamlarda bir xil emasligi hamda yoshlar orasida gender masalalariga oid tushunchalarni yanada mustahkamlash zarurati mavjud. Mazkur muammolarni bartaraf etishda mahalla institutining imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida mahallalarda gender madaniyatini rivojlantirish maqsadida aholining huquqiy savodxonligini oshirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish, xotin-qizlarning tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash, yoshlar o‘rtasida gender tengligi g‘oyalarini targ‘ib qilish, davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash zarur. Ayniqsa, oilalarda o‘zaro hurmat, mas’uliyat va tenglik tamoyillarini qaror toptirish bo‘yicha tizimli ma’naviy-ma’rifiy ishlarni kuchaytirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Umuman olganda, mahalla instituti gender madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishning eng samarali ijtimoiy mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Mahalla orqali aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirish, ayollarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish, oilalarni mustahkamlash, yoshlarni tenglik va adolat ruhida tarbiyalash hamda jamiyatda gender tengligini qaror toptirish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar Yangi O'zbekistonning demokratik taraqqiyotiga munosib hissa qo'shmoqda. Shu bois mahalla institutining bu boradagi salohiyatini yanada rivojlantirish, uning moddiy-texnik va tashkiliy imkoniyatlarini kengaytirish, zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish kelgusida gender madaniyatini yuksaltirishning muhim omillaridan biri bo'lib qoladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, gender madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish bugungi kunda Yangi O'zbekiston taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, u demokratik huquqiy davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etishning muhim shartlaridan hisoblanadi. Jamiyatda ayollar va erkaklarning teng huquq hamda imkoniyatlarga ega bo'lishi, ularning ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayotdagi faol ishtirokini ta'minlash nafaqat inson huquqlarini himoya qilish, balki mamlakatning barqaror rivojlanishi va xalq farovonligini yuksaltirishga ham xizmat qiladi. Gender madaniyatining yuksalishi fuqarolarda o'zaro hurmat, bag'rikenglik, adolat, mas'uliyat va hamkorlik kabi umuminsoniy qadriyatlarning mustahkam qaror topishiga zamin yaratadi. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mahalla instituti gender madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda jamiyatning eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri hisoblanadi. Mahalla fuqarolarning kundalik hayoti bilan bevosita bog'liq bo'lganligi sababli aholi o'rtasida huquqiy targ'ibot ishlarini olib borish, oilalarni qo'llab-quvvatlash, xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, yoshlarni ma'naviy barkamollik ruhida tarbiyalash hamda sog'lom ijtimoiy muhitni yaratishda samarali faoliyat yuritmoqda. Ayniqsa, mahallalarda xotin-qizlar faollari, yoshlar yetakchilari, profilaktika inspektorlari va boshqa mutasaddi tashkilotlarning hamkorlikdagi faoliyati gender tengligi tamoyillarining amaliy hayotga tatbiq etilishida muhim o'rin tutmoqda.

Shuningdek, mahalla tizimi orqali oilalarda sog'lom ma'naviy-axloqiy muhitni shakllantirish, oilaviy nizolarning oldini olish, tazyiq va zo'ravonlikka qarshi kurashish, yosh oilalarni qo'llab-quvvatlash hamda ayollarning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar jamiyat barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Xotin-qizlarning bandligini ta'minlash, ularni kasb-hunarga o'qitish, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga ko'maklashish orqali ularning iqtisodiy faolligi oshib, oilalarning farovonligi va ijtimoiy himoyasi mustahkamlanmoqda. Bu esa gender tengligining nafaqat huquqiy, balki iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan ham ta'minlanayotganidan dalolat beradi.

Tadqiqot davomida gender madaniyatini rivojlantirish faqatgina davlat organlarining vazifasi emasligi, balki ta’lim muassasalari, mahalla, fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalari, nodavlat notijorat tashkilotlari hamda butun jamiyatning hamkorlikdagi faoliyatini talab qiladigan uzluksiz jarayon ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, yosh avlodni gender tengligi, inson huquqlariga hurmat, oilaviy mas’uliyat va o‘zaro hamkorlik ruhida tarbiyalash kelajakda sog‘lom fuqarolik jamiyatini shakllantirishning muhim omili hisoblanadi.

Bugungi kunda Yangi O‘zbekistonda gender tengligini ta’minlash borasida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar mahalla tizimi faoliyatining mazmunini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Mahalla institutining huquqiy maqomi va vakolatlarining kengaytirilishi, zamonaviy boshqaruv usullarining joriy etilishi, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish hamda aholiga ko‘rsatilayotgan ijtimoiy xizmatlar sifatining oshirilishi gender masalalarini hal etishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Bu esa fuqarolarning davlat organlariga bo‘lgan ishonchini mustahkamlash, inson manfaatlarini ta’minlash hamda ijtimoiy adolat tamoyillarini qaror toptirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, gender madaniyatini yanada rivojlantirish maqsadida aholining huquqiy savodxonligini oshirish, gender stereotiplarini bartaraf etishga qaratilgan ma’naviy-ma’rifiy ishlarni kuchaytirish, xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini rag‘batlantirish, yoshlarni zamonaviy bilim va kasb-hunarga yo‘naltirish hamda davlat organlari bilan fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, mahalla tizimida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, ilg‘or xorijiy tajribalarni o‘rganish va ularni milliy qadriyatlar asosida amaliyotga tatbiq etish gender madaniyatini yuksaltirishning muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qoladi. Umuman olganda, mahalla instituti Yangi O‘zbekistonda gender tengligini ta’minlash, inson qadrini ulug‘lash, fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilish hamda kuchli fuqarolik jamiyatini shakllantirishning muhim tayanchi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Mahalla faoliyatini yanada takomillashtirish, uning davlat va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligini mustahkamlash, aholining gender madaniyatini oshirishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlarni izchil davom ettirish mamlakatimizda barqaror taraqqiyot, ijtimoiy adolat va gender tengligini ta’minlashning muhim kafolatlaridan biri bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining ***"Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida"***gi Qonuni. – 2019.

3. O‘zbekiston Respublikasining ***"Fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari to‘g‘risida"***gi Qonuni (yangi tahriri).

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni.**

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va gender tengligini ta‘minlashga oid farmon va qarorlari.

6. Mahalla tizimini rivojlantirishga oid me‘yoriy-huquqiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent.

7. Gender tadqiqotlari bo‘yicha ilmiy maqolalar va monografiyalar. – Toshkent.

8. O‘zbekiston Respublikasi Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi materiallari.